

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 18/04- 21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. mája 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudcu Jána Mazáka a sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej o sťažnosti S. D., bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. J. F., B., vo veci porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní sp. zn. 30 C 235/98 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo S. D. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 235/98 p o r u š e n é n e b o l o .

2. Základné právo S. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 235/98 p o r u š e n é b o l o .

3. Okresnému súdu Bratislava III p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 235/98 bez zbytočných prieťahov predložil dovolanie sťažovateľa Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky.

4. S. D. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. S. D. p r i z n á v a úhradu trov konania 9 340 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsať slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť na účet advokáta JUDr. J. F., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. januára 2004 doručená sťažnosť S. D., bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“) zastúpeného advokátom JUDr. J. F., B., vo veci porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v súvislosti s nepredložením dovolania podaného proti právoplatnému rozhodnutiu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 235/98 Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).

Sťažovateľ uvádza, že 15. júla 2002 podal osobne v podateľni okresného súdu dovolanie. Hoci okresný súd mal spisový materiál sp. zn. 30 C 235/98 postúpiť spolu s dovolaním najvyššiemu súdu, takto neurobil. Sťažovateľ sa preto na okresnom súde a aj na najvyššom súde 17. októbra 2003 informoval, v akom štádiu sa predmetné súdne konanie nachádza. Okresný súd na jeho žiadosť do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu nereagoval a najvyšší súd sťažovateľovi odpovedal 22. októbra 2003. Z odpovede vyplýva, že spis sa po podaní dovolania po poldruha roku stále nachádza na okresnom súde. Na

základe uvedeného je zrejmé, že okresný súd v danej veci nekoná, čím dochádza k zbytočným prieťahom v konaní.

Nečinnosťou okresného súdu bolo podľa sťažovateľa porušené jeho právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a najmä podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov. Dovolanie bolo podané osobne a včas s príslušným odôvodnením. Okresný súd mal len zosumarizovať súdnu dokumentáciu a preveriť náležitosti mimoriadneho opravného prostriedku, takýto úkon nemôže súdu zabráť jeden a pol roka. Okresný súd svojou nečinnosťou bráni v riadnom pokračovaní súdneho konania.

Sťažovateľ preto od ústavného súdu požaduje vydať toto rozhodnutie:

„1. Okresný súd Bratislava III v konaní o dovolaní začatom na návrh sťažovateľa dňa 15. 07. 2002 porušil právo S. D., r. č. ..., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní o dovolaní začatom na návrh sťažovateľa dňa 15. 07. 2002 prikazuje konať bez zbytočných prieťahov.

3. S. D., r. č. ... priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 250.000,- Sk (slovom dvestopäťdesiatisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia S. D., r. č. ..., tak ako budú vyčíslené v písomnom vyhotovení nálezu, advokátovi JUDr. J. F. na účet č.: ... vedený vo VÚB, a. s. – Bratislava – Centrum.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval 28. januára 2004 a pretože nezistil dôvody na jej odmietnutie, prijal ju na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd sťažovateľa a okresný súd, aby sa vyjadrili k otázke konania verejného pojednávania, a okresný súd požiadal aj o vyjadrenie sa k sťažnosti sťažovateľa.

Sťažovateľ a okresný súd oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Okresný súd k sťažnosti uviedol nasledovné:

„Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 20. 2. 2002, právoplatným dňa 21. 6. 2002, bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti vo veci samej tak, že odporca je povinný zaplatiť navrhovateľovi 378.000,- Sk v lehote do 3 dní. V časti náhrady trov prvostupňového konania bol rozsudok súdu prvého stupňa zmenený tak, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. V časti poplatkovej povinnosti bol rozsudok súdu prvého stupňa zmenený tak, že odporca je povinný zaplatiť súdny poplatok za návrh v sume 15.120,- Sk na účet súdu prvého stupňa do 3 dní.

Doplňujúcim rozsudkom zo dňa 10. 4. 2002, právoplatným dňa 21. 6. 2002, Krajský súd v Bratislave vo zvyšku návrh zamietol.

Uznesením zo dňa 12. 6. 2002 uložil prvostupňový súd odporcovi zaplatiť súdny poplatok 31.320,- Sk za odvolanie zo dňa 5. 6. 2001, odporca podal odvolanie dňa 3. 7. 2002.

Dňa 15. 7. 2002 podal navrhovateľ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave dovolanie.

Úpravou zo dňa 9. 8. 2002 vyzvala sudkyňa JUDr. B. P., ktorá vec prejednáva a rozhoduje, zástupcu navrhovateľa, aby v lehote 10 dní predložil odvolanie plnomocenstva udeleného navrhovateľom JUDr. Š. Š., zástupca navrhovateľa tak urobil dňa 3. 9. 2002.

Dňa 20. 9. 2002 bol spis veci predložený odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní odporcu zo dňa 3. 7. 2002 podanom proti uzneseniu zo dňa 12. 6. 2002.

Uznesením zo dňa 30. 9. 2002 odvolací súd potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa. Spis veci bol odvolacím súdom vrátený dňa 27. 11. 2002.

Úpravou zo dňa 9. 12. 2002 sudkyňa doručovala odporcovi uznesenie odvolacieho súdu.

Uznesením zo dňa 9. 12. 2002 uložil prvostupňový súd odporcovi zaplatiť 7.830,- Sk ako doplatok súdneho poplatku za odvolanie zo dňa 2. 3. 2001, odporca podal odvolanie dňa 10. 1. 2003.

Dňa 13. 2. 2003 bol spis veci predložený odvolaciemu súdu na rozhodnutie o podanom odvolaní odporcu.

Uznesením zo dňa 30. 7. 2003 odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa zrušil. Spis veci bol odvolacím súdom vrátený dňa 22. 9. 2003.

Úpravou sudkyne zo dňa 12. 2. 2004 súd doručoval odporcovi uznesenie odvolacieho súdu.

Uznesením zo dňa 19. 4. 2004 prvostupňový súd zrušil uznesenie zo dňa 12. 6. 2002, ktorým bolo odporcovi uložené zaplatenie súdneho poplatku vo výške 31.320,- Sk za podané odvolanie zo dňa 5. 6. 2001.

Úpravou zo dňa 19. 4. 2004 sudkyňa doručovala dovolanie navrhovateľa zo dňa 12. 7. 2002 na vyjadrenie odporcovi a vedľajšiemu účastníkovi.

Sudkyňa podľa vlastného vyjadrenia ihneď predloží spis veci Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o dovolaní navrhovateľa.

Čo sa týka ústavnej sťažnosti, z opísanej chronológie úkonov je zrejmé, že aj keď sudkyňa nevykonávala úkony týkajúceho sa samotného dovolania okrem úkonu zo dňa 19. 4. 2004, vo veci konala vykonávaním úkonov týkajúcich sa súdnych poplatkov po právoplatnom skončení veci. “.

Ústavný súd zo spisu sp. zn. 30 C 235/98 zistil obdobné skutočnosti, ako uviedol predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

1. Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu upraveného v čl. 46 ods. 1 ústavy v označenom konaní.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy „Každý sa môže domáhať svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.“

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu k porušeniu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy dochádza vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej alebo právnickej osoby (I. ÚS 35/98, II. ÚS 81/01). V prípade sťažovateľa podľa názoru ústavného súdu však nešlo o odmietnutie spravodlivosti majúce za následok porušenie základného práva upraveného v čl. 46 ods. 1 ústavy, ale o nekonanie okresného súdu s rizikom dopustenia sa takých prietáhov v konaní, ktoré v konečnom dôsledku môžu znamenať porušenie základného práva sťažovateľa upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Z ďalšieho postupu okresného súdu (po zistení informácií o podaní sťažnosti ústavnému súdu) je zrejmé, že okresný súd neodmietol zaoberať sa návrhom sťažovateľa, o čom svedčí aj vyjadrenie predsedu okresného súdu. Jediný spôsob, ktorý by signalizoval porušenie základného práva sťažovateľa upraveného v čl. 46 ods. 1 ústavy, by v danom prípade bolo zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku.

Zohľadňujúc túto skutočnosť ústavný súd uzavrel, že v označenom konaní nebolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Keďže zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu, ústavný súd skúmal ohrozenie reálnosti prístupu k súdu sťažovateľa a dospel k záveru, že v tomto konkrétnom prípade síce sťažovateľ v dôsledku nečinnosti okresného súdu spojenej s predložením dovolania najvyššiemu súdu „čaká“ na dovolacie konanie, avšak túto situáciu nemožno spájať s odmietnutím práva na súdnu ochranu, ale túto nečinnosť treba posúdiť v súvislosti s možným vyslovením porušenia základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

2. Dĺžka nečinnosti okresného súdu v súvislosti s predložením dovolania sťažovateľa najvyššiemu súdu bola v nadväznosti aj na tento záver ústavného súdu predmetom

posudzovania z hľadiska porušenia základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd vychádza zo svojej stabilizovanej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza „až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci. V danom prípade však išlo o konanie, ktoré už právoplatne skončené bolo, avšak sťažovateľ využil podanie dovolania tak, ako mu to umožňuje Občiansky súdny poriadok.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) aj v takýchto prípadoch zohľadňuje tri základné kritéria, ktorými sú: 1. právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, 2. správanie účastníka konania a 3. postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prejednávanej veci.

Pri uplatnení týchto kritérií však ústavný súd súčasne berie do úvahy, že ich aplikácia je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že „súd bol celkovo nečinný a od podania... návrhu neuskutočnil vo veci žiadne úkony“ (II. ÚS 4/03).

Tak zo sťažnosti, ako aj z vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 30 C 235/98 a z vyjadrenia predsedu okresného súdu vyplynulo, že v ňom ide práve o takýto prípad, pretože okresný súd v súvislosti s predložením dovolania najvyššiemu súdu neurobil žiadny úkon, hoci išlo o pomerne jednoduché a štandardné procesné úkony nevyžadujúce si osobitnú časovú alebo odbornú náročnosť. Až 19. apríla 2004, t. j. 21 mesiacov od podania dovolania (12. júla 2002), sa toto dovolanie doručovalo úpravou odporcovi a vedľajšiemu účastníkovi na vyjadrenie, hoci tomu nebránila žiadna vážna prekážka. Zo spisu ani

z vyjadrenia predsedu okresného súdu tiež nevyplývalo, že by vykonávanie úkonov týkajúcich sa súdnych poplatkov po právoplatnom skončení bránilo okresnému súdu robiť úkony spojené s predložením dovolania najvyššiemu súdu.

Zohľadňujúc vyššie uvedené ústavný súd uzavrel, že v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 235/98 sa okresný súd v súvislosti s predložením dovolania najvyššiemu súdu dopustil zbytočných prietahov v konaní, čím porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Keďže okresný súd nepostúpil dovolanie najvyššiemu súdu, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 235/98 bez zbytočných prietahov predložil dovolanie sťažovateľa tomuto súdu.

Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľa o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je podľa § 56 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) náhradou nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 30 C 235/98 konal bez zbytočných prietahov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto

považoval za potrebné rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľa priznať mu primerané finančné zadostučinenie.

Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané finančné zadostučinenie 250 000 Sk z dôvodu pretrvávajúceho stavu právnej neistoty, a tým aj jeho životnej situácie, keď dlhodobo nedochádza k upraveniu jeho „umelo“ zníženej kvality života a životnej úrovne a nemá možnosť požívať ani odškodnenie za sťaženie spoločenského uplatnenia. Vzhľadom na okolnosti prípadu ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade suma 20 000 Sk zodpovedá primeranému finančnému zadostučineniu sťažovateľa za ujmu, ktorú utrpel v dôsledku nečinnosti okresného súdu.

Pri určení výšky primeraného finančného zadostučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadostučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom JUDr. J. F. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 9 340 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsať slovenských korún) spolu za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (vypočítanou zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk, t. j. 4 530 Sk za jeden úkon a 140 Sk režijný paušál, pretože išlo o úkon urobený v roku 2004).

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2004